

Pilíšan

(Szentkereszti Hírmondó)

Časopis Slovenskej samosprávy v Mlynkoch - December 2011 - Január 2012 - 1. č. V. (XV.) ročník
A Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat lapja - 2011 dec. - 2012 jan. - V. (XV.) évfolyam 1. szám

Rozlúčka so starým a víťanie nového roka

Organizácia Slovákov v Mlynkoch na prelome starého a nového roka už tradične usporadúva pre predstaviteľov pilíšskych Slovákov spoločné oslavy Dňa menšín, vhodné rovnako na bilancovanie, ako aj na plánovanie. Ako to už býva zvykom, na úvod slávnostného stretnutia slovenských aktivistov spod Pilíša predseda Združenia a regionálneho kultúrneho strediska pilíšskych Slovákov (ZRKSPS) Jozef Havelka spolu s členkou Predsedníctva Zväzu Slovákov v Maďarsku (ZSM) a riaditeľkou mlynskej základnej školy Martou Papučkovou Glückovou a miestnym duchovným Kálmánom Ackermannom položili veniec k pamätnej tabuli na budove prvej školy v Mlynkoch. V 19. storočí vyše polstoročia tu pôsobili slovenskí učitelia Martin a Baltazár Kavanovci.

Po pietnom akte hostitelia v naplnenej veľkej sále Slovenského domu privítali predstaviteľov jednotlivých osád a predsedníčku Slovenskej samosprávy Komárňansko-Ostrihomskej župy, podpredsedníčku ZRKSPS Máriu Nagyovú. Po spoločnom zaspievaní Pilíšskej hymny prítomní zástupcovia pobočiek zväzu a slovenských volených zborov Čivu, Čobánky, Hute, Perbálu, Pilíšskej Čaby, Pomázu, Santova, Senváclavu a, samozrejme, Mlynkov, si spevom a zapálením sviece spomenuli na tých obyvateľov, ktorí opustili ich rady v uplynulom roku.

Vedúca pobočky ZSM v Mlynkoch Gizela Molnárová zhodnotila uplynulý rok, vymenovala dôležitejšie podujatia tak na miestnej, ako aj na regionálnej a celoštátnej úrovni. O svojich aktivitách v podobnom duchu referovali aj zástupcovia ďalších osád, ako aj predsedníčka Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Marta Demjénová a vedúci Klubu poslancov Spolu CSS Imrich Fuhl. Prítomným sa prihovarila aj riaditeľka budapeštianskej slovenskej školy Júlia Marloková Szabová, ktorá ich nabádala, aby zapísali svoje deti do tejto inštitúcie.

Účastníci stretnutia sa zhodli v tom, že podobné podujatia sú veľmi potrebné, Pilíšania s nimi rátať. Podobne rátať aj s účasťou početných záujemcov na plese pilíšskych Slovákov, ktorý sa v tomto roku uskutoční 4. februára v Ostrihome a jeho organizátorom budú Slováci z Hute. Oslavy Dňa menšín v Mlynkoch sa skončili krátkym programom miestneho pávieho krúžku a spoločným spevom pri bielych stoloch.

(ef-l) - Foto: (fuhl)

Z obsahu

Kavalkáda - 5. Šiškový festival	2. strana
Užitočná konferencia v Mlynkoch	2. strana
Topoľčianski cyklisti priviezli dary	5. strana
Drobčekova slovenčina na cédečku	6. strana
Slovenčina bez hlavybolenia	7. strana
Naši školáci čisto po slovensky	8. strana
III. pešia túra Pilíšanov	9. strana
Fuhl 50 - Slová, ktoré bolia	12. strana
A. Kormoš pozná pravdu a krásu	14. strana
Gólové hody - Minifutbalový turnaj	16. strana

5. Pilišska kavalkáda a Šiškový festival

Slovenská samospráva v Mlynkoch usporiadala 5. marca 2011 jubilejnú 5. Pilišsku kavalkádu a Šiškový festival. Podujatie je čoraz obľúbenejšie, presiahlo rámec regiónu a záujem o festival prejavili aj iné menšiny. Cieľom organizátorov

je oživovanie fašiangových tradícií regiónu, ako aj to, aby sa u nich každý dobre cítil, bez ohľadu na vek, pohlavie či národnostnú príslušnosť. Predsedníčka Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Marta Demjénová uviedla, že program tohoročného festivalu bol veľmi populárny a vydarený. Vo vykurovanom stane čakali záujemcov tzv.

„šišky pre šťastie“ s tombolou, súťaž v pečení a jedení šišiek, zvlášť pre svokry a zaťov. „O festival prejavili záujem nielen obyvatelia z okolitých pilišských obcí, ale napríklad aj zo Segedína, Békešskej Čaby, ba aj zo Slovenska, je to teda už medzinárodný festival. Podujatie aj tento krát navštívilo niekoľko tisíc hostí,“ dodala.

5. Pilišska kavalkáda a Šiškový festival v Mlynkoch sa začali svätou omšou, po ktorej sa vo fašiangovom sprievode prezentovali pilišske národnostné obce. V rámci festivalu sa predstavil mladý miestny výtvarník Blažej Hudeček. V

kultúrnom programe vystúpil mládežnícky dychový orchester a tanečná skupina z Biatorbágyu, rôzne folklórne telesá, ľudové spevácke zbory a tanečné skupiny, medzi nimi miestny slovenský pávi krúžok a slovenskí tanečníci z novohradského Veňarcu, členovia Folklórneho súboru Rozmarín. Miestni školáci predviedli úryvok z muzikálu Kniha džungle a predstavili sa aj členovia Tanečnej skupiny Kolibrík, v ktorej sú zastúpené aj mlynské deti.

Počas bohatého dňa si na svoje prišli aj tí najmladší, v dome hier (v aule školy) si malí návštevníci mohli zhotovovať masky, maľovať si tváre pomocou odborníčky, pliesť košíčky a zúčastniť sa na rôznych veselých kvízoch a súťažiach. Malým aj veľkým boli k dispozícii aj veštkyňa, bufet a tradičný jarmok, no a nechýbala ani možnosť odviezť sa na pravom dedinskom koči. Vyvrcholením celodňového podujatia bol koncert obľúbeného maďarského speváka Fera Nagya, frontmana skupiny Beatrice. Na fašiangovom bále hrala do tanca nemecká dychovka z Verešváru Schwabenkraft von Werischwar. Veselicu ukončila tradičná retrodiskoteka. Mlynčanov, ktorí z nejakých dôvodov nemohli sledovať program kavalkády a festivalu priamo na mieste činu, potešil tím miestnej káblovej televízie BIA TV, ktorý vysielal podujatie v priamom prenose.

Text: (ef-luno) - Foto: Imrich Fuhl

Konferencia v Mlynkoch o aktuálnych národnostnopolitických otázkach

Verejnoprospešná nadácia Zväzu Slovákov v Maďarsku (ZSM) a Združenie a regionálne kultúrne stredisko pilišských Slovákov (ZRKSPS) usporiadali začiatkom decembra dvojdnú konferenciu s názvom Ako ďalej, Slováci v Maďarsku? Konferencia voľne nadväzovala na stretnutie pred desiatimi rokmi, ktoré sa konalo v Békešskej Čabe s tým istým názvom.

Prvý deň sa niesol v znamení spoznania podpilišskej obce a činnosti ZRKSPS. Organizátori pripravili kultúrny program, v ktorom vystúpil miestny pávi krúžok. Predseda ZRKSPS Jozef Havelka predstavil organizáciu, ktorú založili pred dvanástimi rokmi s cieľom spojiť slovenské osady v pilišskom regióne, ako aj ich obyvateľov, pravidelne im ponúkať spoločné slovenské programy a reprezentovať ich doma a v zahraničí.

Druhý deň konferencie bol pracovný. V doškoloľovacom stredisku Správy nápravných zariadení sa zišlo okolo 80 ľudí z rôznych kútov Maďarska, ktorí si najprv vypočuli hymnickú pieseň Slovákov v Maďarsku Daj Boh šťastia... a Pilišsku hymnu v podaní pávieho krúžku z Mlynkov. Prítomní sa zaoberali otázkami: miesto Slovákov medzi národnosťami v Maďarsku, postavenie slovenskej menšiny v Maďarsku v kontexte aktualizácie koncepcie starostlivosti SR o Slovákov žijúcich v zahraničí, slovenský jazyk v Maďarsku očami vedúcich predstaviteľov slovenskej národnosti, záujmy slovenskej výučby v návrhu novely školského zákona, výchova slovenskej inteligencie v Maďarsku, či budúcnosť slovenskej občianskej sféry.

„Svojmu národu dlžní sme nielen pomáhať, ale aj zodpovedať sa za to, čo preň urobíme,“ týmito slovami otvorila konferenciu predsedníčka ZSM Ruženka Egyedová Baráneková a dodala, že zodpovednosť máme nielen voči predkom, ale aj budúcej generácii. Ako povedala, musíme dokázať nielen Slovensku, ale aj Maďarsku, že si pomoc zaslúžime a musíme si postaviť pred seba zrkadlo, či sme všetko urobili v prospech našej národnosti. Poznamenala, že z príspevkov konferencie plánujú vydať zborník a na portáli oslovma.hu ich zverejnia aj v elektronickej podobe. Zároveň povedala, že cieľom organizátorov je, aby sa k nadhodeným otázkam vracali, napríklad o rok na ďalšej konferencii, kde by mohli účastníci referovať aj o prípadných zmenách či výsledkoch.

Moderátorkou konferencie bola univerzitná profesorka Anna Divičanová, ktorá odovzdala slovo predsedovi Vedeckej rady Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku. Matej Šipický vo svojom príspevku „Národnosti v štáte Maďarov - Kde je naše miesto?“ ocenil, že v Maďarsku bol prijatý zákon o národnostných menšinách. „Menšiny nezvyknú byť v centre pozornosti, pokiaľ neprejavujú politické ambície, alebo nemá s nimi ambície domáca či zahraničná elita. Na málopočetné a silne asimilované národnosti v Maďarsku by sa jednoducho mohlo zabudnúť,

lebo ambície majú len na pokojné spolunažívanie s väčšinovým obyvateľstvom. Politika si ich napriek tomu všimla. Až natoľko, že ich obdarila národnostným zákonom. Zákon si nevybojovali ony samé, ale im ho darovali. Bol som pri tom prítomný, preto sa to odvážim povedať,” začal svoju prednášku M. Šipický. Dodal však, že vo všeobecnosti je v maďarskej spoločnosti slabý záujem o tunajšie národnosti a málo informácií o nich. Zákon je podľa neho iba napravením zlého svedomia väčšinového národa, v ktorom sa veľký dôraz kladie na recipročný element. Zmienil sa aj o novom Základnom zákone, ako Maďari nazvali ústavu platnú od 1. januára 2012. Je v nej terminologická nejasnosť už vo vysvetlení slova národ, nakoľko Maďari ním označujú etnický aj politický národ. O novom volebnom zákone, ktorý by zaručil parlamentné zastúpenie národností, uviedol, že pravdepodobnosť jeho úspechu je minimálna, nakoľko národnostní voliči nebudú uprednostňovať menšinovú listinu pred straníckou.

Teritoriálny expert Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ), bývalý chargé d' affaires a riaditeľ Slovenského inštitútu v Budapešti Milan Kurucz vo svojej prednáške pod názvom „Slováci v Maďarsku v kontexte aktualizácie

koncepce starostlivosti SR o Slovákov žijúcich v zahraničí“ vyzdvihol zodpovednosť Slovákov žijúcich v Maďarsku, ktorú prejavujú za svoje spoločenstvo. Spomalenie a zastavenie negatívnych tendencií slovenského spoločenstva v uplynulých desaťročiach v Maďarsku bolo podľa jeho slov výsledkom úsilia desiatok ľudí. „V tomto treba pokračovať,” zdôraznil M. Kurucz, ktorý vyzdvihol dôležitosť generačnej kontinuity. Pripomenul, že Slovensko sem posielalo troch hosťujúcich učiteľov, prebieha metodické doškoľovanie učiteľov, zrekonštruovali sa budovy slovenských škôl v Sarvaši, Slovenskom Komlóši a pripravuje sa rekonštrukcia školy v Békešskej Čabe. Expert upozornil na postupný zánik slovakistiky na maďarských univerzitách. Slovensko podľa jeho názoru bude musieť v tejto oblasti robiť vážne kroky. Nespokojnosť vyjadril aj s poklesom záujmu o štúdium na slovenských vysokých školách. Dôvodom môže byť nedostatočná znalosť slovenčiny, dodal. Zmienil sa aj o grantoch ÚSZZ za posledný rok, ktoré činili 1 152 000 eur, z čoho 121 tisíc eur sa dostalo do Maďarska.

O Slovákoch v Maďarsku a ich šanciach na prežitie prednášal poradca ÚSZZ Claude Baláž. „Doterajšia spolupráca so ZSM významne napomáhala pri rozpracovávaní a realizácii zámerov, nástrojov a postupov politiky nášho štátu vo vzťahu k slovenskému zahraničiu,” začal svoju prednášku a potom pokračoval historickým prehľadom počtu Slovákov na území dnešného Maďarska. „Aj keď Slováci v Maďarsku svoju identitu ešte úplne nestratili, bez pomoci maďarského štátu v oblasti súčasného torza národnostného školstva sa bude zhoršovať a zánik slovenskej menšiny sa stane len otázkou času,” dodal. Vyzýval prítomných, aby predostreli na blížiacu sa zasadnutie Maďarsko-slovenskej medzivládnej zmiešanej komisie pre národnostné otázky, ktorá by sa mala uskutočniť v januári v Budapešti, svoje želania. Zároveň navrhol vypracovať zástupcom slovenskej menšiny v Maďarsku analytickú situačnú správu o súčasnom stave a postavení slovenskej menšiny v Maďarsku spojenú s návrhom projektu na jej stabilizáciu a revitalizáciu.

V následnej diskusii sa účastníci konferencie vyjadrili ku grantovému systému ÚSZZ, aj k usporiadaniu Stálej konferencie v Bratislave, kde väčšinou neostanú poprední predstavitelia slovenskej vlády, aby si vypočuli problémy krajanov, čo by sa nemohlo stať napr. na podobnom stretnutí maďarskej vlády so svojimi krajanmi.

Hlavná vedecká pracovníčka Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku Alžbeta Uhrinová prednášala o slovenskom jazyku v Maďarsku očami vedúcich predstaviteľov slovenskej národnosti. Predstavila vlastne svoj výskum, v ktorom sa rôznymi metódami obrátila na vedúcich predstaviteľov našej národnosti a zaujímala sa o to, nakoľko používajú svoj materinský jazyk v každodennom styku. Z jej výskumu vyplýva, že iba najstarší ovládajú slovenčinu a aktívne používajú aj nárečie. Stredná generácia menej hovorí v nárečí, ale ovláda isté reálie a literárnu slovenčinu. Tridsiatnici už menej ovládajú slovenčinu, ich hlavným komunikačným jazykom je maďarčina. Slovenské nárečia podľa nej v Maďarsku odumierajú a vytýkala nedostatky v odovzdávaní jazyka potomkom.

Vedúci národnostného oddelenia Ministerstva národných zdrojov MR Štefan Kraslán hovoril o aktuálnych otázkach v oblasti národnostného školstva. Podľa neho školstvo je večne zelená téma. Zmienil sa o novom školskom zákone, ktorý práve prerokoval maďarský parlament. „Čo sa týka výdobytkov, ktoré sme získali v minulosti v oblasti národnostného školstva, tie

nebudú odňaté ani v novom zákone. Národnostné samosprávy budú mať aj naďalej právo veta pri hlasovaní o zriadení či zrušení národnostnej výučby a výchovy v národnostnom jazyku, o modifikácii okruhu činnosti národnostných inštitúcií, o rozpočte inštitúcie, o jej odbornej činnosti o štatúte, o pedagogickom programe, o vymenovaní a odvolaní riaditeľa. Národnostné školstvo treba zorganizovať z iniciatívy národností. Národnostné samosprávy môžu naďalej prevádzkovať a preberať prevádzku národnostných školských ustanovizní a štát naďalej musí zabezpečovať výchovu učiteľov, ako aj vydávanie učebníc. Tento zákon stanovuje zatiaľ iba základy, ich realizovanie v praxi budú usmerňovať ďalšie nariadenia a právne predpisy. Podstatné zmeny nastanú v oblasti základného školstva. Snáď najdôležitejšia je, že zabezpečenie výučby nebude povinnosť miestnych samospráv, ale úloha štátu. Zmení sa aj financovanie: doteraz boli normatívy, ktoré boli len príspevkom k niektorým úlohám. V budúcnosti sa ráta s tým, že by sa mali financovať jednotlivé úlohy v celej šírke, avšak systém financovania nerieši tento zákon. Veľkú zmenu prinesie nový model životnej dráhy, sem patrí príprava, doškoľovanie učiteľov a kontrola činnosti pedagóga. Všetko smeruje k zlepšeniu výučby a hovorí sa aj o tom, že učitelia by mali byť lepšie platení," povedal vedúci oddelenia. S poľutovaním konštatoval, že Slováci nevedia využiť všetky možnosti štúdia na Slovensku a informoval o tom, že Celoštátna slovenská samospráva začala pracovať na akejsi bilancii národnostného školstva. V následnej diskusii sa prítomní, medzi ktorými boli viacerí učitelia, živo zaujímali o to, či v novom zákone naďalej ostáva čarovná osmička, teda či naďalej bude stačiť žiadosť ôsmich rodičov na zavedenie výučby národnostného jazyka. Š. Kraslán nevedel dať istú odpoveď, nakoľko nový zákon ešte nebol schválený parlamentom.

„Ako ďalej, občianske organizácie Slovákov v Maďarsku?“ bol názov prednášky zástupcu riaditeľa Odboru národnostných vzťahov Ministerstva verejnej správy a spravodlivosti MR Antona Paulika. Podľa neho hlavu spoločenskej sféry zotáli samosprávy, ktoré svojim vznikom čiastočne prevzali jej úlohu. „Národnostný zákon naďalej uznáva právo národností na dobrovoľné zakladanie občianskych organizácií. Dokonca na začiatku zákona sa nachádza dvojaký výklad pojmu „národnostný spolok“. Jeden je všeobecný a druhý sa vzťahuje na prípad, že organizácia sa chce aktívne zúčastniť na voľbách. Rozdiel je v tom, že tá druhá možnosť si vyžaduje získanie štatútu verejnoprospešnosti," povedal A. Paulik. Zmienil sa aj o novom zákone o spolčovacom práve, o verejnoprospešnosti a o fungovaní a podpore občianskych organizácií, ktorý má vylúčiť zo systému takzvané „spiacie“ organizácie, ktoré prakticky nefungujú. Podľa jeho slov vznikne nová hodnoverná databáza registrovaných občianskych organizácií. Ako sa vyjadril A. Paulik, novela nabáda spoločenské organizácie, aby si získavali financie zbieraním donácií a darov. Okrem toho by mal vzniknúť nový Fond národnej spolupráce, ktorý by mal fungovať aj ako istá „spoločenská banka“.

Názov prednášky predsedníčky ZSM bol Perpetuum Zváz. Zamerala sa v nej na fungovanie najväčšej občianskej organizácie Slovákov v Maďarsku, ktorá je v neustálom pohybe, bez prísunu vonkajšej energie. V úvode Ruženka Egyedová Baráneková spomenula neľahkú situáciu, v akej sa ocitli, keď im v novom sídle vyplí infraštruktúru po tom, ako nevedeli platiť režijné náklady kvôli nedostatku financií. Žiaľ, finančná podpora na fungovanie od Fondu Sándora Wekerleho prišla iba koncom novembra a ZSM nemal rezervy na takéto

výdavky. Od ÚSZZ dostal podporu na usporiadanie podujatí tiež oneskorene oproti ostatným rokom. Občianska sféra je podľa nej dôležitým zázemím pre národnostné samosprávy. Zváz má trojtisícovú registrovanú členskú základňu, ale v posledných rokoch nevie finančne prispievať na fungovanie miestnych pobočiek. Tie sú odkázané takisto na podporu zo súbehov a ich členovia pre spoločné dobro obetujú nielen svoj voľný čas, ale často aj svoje peniaze. Napriek všetkým ťažkostiam chcú aj naďalej aktívne pracovať. R. Egyedová Baráneková zopakovala svoj výrok zo stretnutia aktivistov v Hronci, že občianska sféra musí byť svedomím politiky.

Posledným prednášateľom bol Imrich Fuhl, ktorý ako zakladateľ a redaktor nezávislého slovenského portálu v Maďarsku oslovma.hu - Slováč v Maďarsku hovoril o problémoch s demokraciou, kultúrnou autonómiou a nezávislosťou tlače Slovákov v Maďarsku. Imrich Fuhl v spojitosti s nastávajúcimi úlohami uviedol, že popri posilňovaní našich školských a kultúrnych inštitúcií našou prvoradou - i keď neľahkou - úlohou zostáva „znormlizovať, zdemokratizovať Celoštátnu slovenskú samosprávu (CSS), prehodnotiť určité prvky svojvoľného vedenia vychádzajúc zo zásady, že nie samospráva má svoju národnosť a nie predseda CSS má svoje Valné zhromaždenie, ale naopak. Treba slúžiť (a to nie iba nám sympatickejšej polovičke) a nie panovať, namiesto diktátov treba hľadať kompromisy a namiesto obsadzovania všetkých dôležitých postov CSS jedným zoskupením v znamení hesla „víťaz berie všetko“ rešpektovať práva opozície. Rôznorodosť predstav, spôsobov a ciest vôbec nevylučuje úspešnú vzájomnú spoluprácu. Za spomínaných okolností otázka tvoriaca názov konferencie je aktuálnejšia než doteraz kedykoľvek. Správnu odpoveď na ňu môžeme nájsť iba spoločne, pričom pomôcť nám v tom môže iba ľudskosť, prekročenie vlastného tieňa, vedenie dialógu, zdravý rozum a ochota navzájom sa ctiť a rešpektovať..." - dokončil svoj prejav I. Fuhl.

Na podujatie zavítal aj rektor Vysokej školy teologickej Ferenc Gála Gábor Kozma, ktorý daroval pilíšskym Slovákom publikáciu, ktorú nedávno vydali. Je to prvý zväzok ojedinelej trojjazyčnej Bartókovej zbierky slovenských piesní s CD-prílohou, ktorá bude podľa J. Havelku prvá publikácia v knižnici nového Slovenského domu. Po prednáškach odzneli zaujímavé príspevky mimoriadne aktívnych účastníkov, ktorí sa rozchádzali v nádeji, že spoločne nájdu odpoveď na otázku, ako ďalej, Slováci v Maďarsku.

Text a foto: Eva Patayová Fábiánová (L'N)

Topoľčianski cyklisti priviezli dary do Mlynkov

Členovia Klubu slovenských turistov Žochár z Topoľčian zavítali na bicykloch do Mlynkov. V rámci cyklistickej túry po severnom Maďarsku priviezli mlynským školákom učebnice a učebné pomôcky, ktoré odovzdal primátor 28-tisícového mesta Topoľčany Peter Baláž mlynskej základnej škole.

Klub slovenských turistov (KST) vznikol v roku 1990 a nadviazal na činnosť niekdajších turistických organizácií. Má takmer 15 000 členov, ktorí sú združení v 434 odboroch a kluboch. KST je jednou z najväčších občianskych organizácií v oblasti športu, turistiky a voľného času. Vyvíja pestrú a bohatú činnosť v rôznych druhoch turistiky - pešej, lyžiarskej, vodnej, vysokohorskej, cyklickej, jazdeckej, zdravotne postihnutých, kempingu a karavaningu, mládeže, v táborení a ochrane prírody. Je členom Európskej federácie pešej turistiky (EWV) i Medzinárodnej federácie ľudového športu (IVV). Má dohody o spolupráci s turistickými organizáciami v Českej republike, v Poľskej republike a v Maďarsku.

Prezývka Žochár prishla Topoľčancom v 19. storočí. Volali tak stálych i sezónnych robotníkov, ktorí v období žatvy nosili do sýpok sladovnícky jačmeň. Neskôr získala pejoratívne zafarbenie, ale Topoľčanci sú na ňu aj tak hrdí, o čom svedčí aj značka chýrneho topoľčianskeho piva nesúceho meno Žochár. A po nich nazvali svoj klub aj turisti, ktorých koníčkom je spoznávanie prírody.

Ako sme sa dozvedeli od predsedu KST Žochár Petra Dragúňa, turistike sa venuje vo svojom voľnom čase okolo 90 členov klubu vo veku 18-75 rokov. Podnikajú väčšie-menšie túry na Slovensku a ročne raz väčšiu túru. Počas 10-11 dní spoznávajú krásy Slovenska, ale v posledných rokoch sa rozhodli zájsť ďalej a takto sa pred niekoľkými rokmi dostali do severozápadného cípu Maďarska. Vtedy ešte o Slovákoch v Maďarsku nebola reč. K nim sa dostali pred dvomi rokmi, keď počas túry v okolí Rožňavy zašli do Domickej jaskyne, ktorá má spoločnú časť s jaskyňou v Aggteleku. „Tam sa nám stalo, že sme sa stretli s 80-ročným ujom, ktorý ako povedal, pochádza z Mlynkov a bol nám veľmi nápomocný pri tlmočení zaujímavostí o jaskyni,“ prezradil nám P. Dragúň. Vtedy v nás skrsla myšlienka navštíviť Slovákov v Mlynkoch.

Nakontaktovali sa cez internet na člena Valného zhromaždenia Celoštátnej slovenskej samosprávy (CSS), vedúceho Klubu poslancov Spolu a člena Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Imricha Fuhla, ktorý sa potešil návšteve nového typu v našich končinách. Takto sa rozhodli, že v prvej polovici júla t. r. túra topoľčianskych cyklistov povedie do Mlynkov. Ich cesta viedla od Topoľčian cez Győr a Tatabányu do Mlynkov, potom do našej ďalšej Slováckmi obývanej osady Senváclavu, ďalej do Visegrádu,

a pozdĺž Ipľa naspäť do Topoľčian. P. Dragúň vyzdvihol, že im počas týchto túr nejde o zdolanie množstva kilometrov, tohoročnú naplánovali na približne 700-800 km. Ide im naozaj o spoznanie ľudí, okolia, zaujímavých dejov, histórie okolia. V tom im Mlynčania boli nápomocní a s radosťou im porozprávali o svojich predkoch, ktorí sa takmer pred 300 rokmi sťahovali v rámci tej istej krajiny za lepšou budúcnosťou, aby si znovuzaložili obec, ktorá sa dnes pýši prívlastkom najslovenskejšia. „Len aby nám to ostalo aj po nastávajúcom sčítaní ľudu,“ povedal člen CSS a Slovenskej samosprávy v Mlynkoch. Aktivitu Združenia a regionálneho kultúrneho strediska pilišských Slovákov zrekapituloval jeho predseda Jozef Havelka. O dejinách Mlynkov okrem I. Fuhla hovoril starosta obce Jozef Lendvai. Život v podpilišskej osade priblížila hostom v mene Regionálneho kultúrneho strediska SOC umelecká vedúca miestneho pávieho krúžku Gizela Molnárová. Vlastnoručne vyrobeným domácim vínom ich ponúkla vedúca pávieho krúžku, bývalá riaditeľka základnej školy Katarína Sziveková.

Do Mlynkov ale nepišli slovenskí turisti s prázdnyimi rukami. Priniesli dar topoľčianskych škôl: učebnice a učebné pomôcky pre mlynských školákov. Od primátora Topoľčian Petra Baláža prevzala dar riaditeľka mlynskej školy Marta Papučková Glücková. „Je to pre nás obrovská pomoc, za ktorú ďakujeme aj v mene našich žiakov,“ povedala pani riaditeľka, ktorá predtým hovorila o aktivitách žiakov a školy. Pri pohostení hostí zo Slovenska pomáhali všetky slovenčinárky základnej školy. Mlynskí Slováci a redakcia Ľudových novín hostom z Topoľčian ponúkli slovenské publikácie z Maďarska, vrátane antológie pilišských spisovateľov a niekoľko čísel týždenníka Slovákov v Maďarsku. Primátor Peter Baláž zas predstavil ich mesto, ktoré vzniklo v polovici 9. storočia, keď na Ponitří kulminoval osídľovací proces. Zmienil sa o hospodárstve mesta, ktoré preslávilo pivo Topvar. V meste sú menšie a väčšie podniky a ani recesiú nebadat' v ich fungovaní. V Topoľčanoch funguje šesť materských, šesť základných (z toho dve cirkevné) a sedem stredných škôl, z toho dve ekonomického smeru. V meste je čulý športový život: futbalisti sú v II. celoštátnej lige, mnohí významní hokejisti začínali svoju športovú dráhu práve v Topoľčanoch, podobne ako známi hráči stolného tenisu, hádzanej a basketbalu.

Slovenskí cyklisti sa živo zaujímali o postavenie Slovákov nielen v tejto podpilišskej osade, ale v Maďarsku vôbec. Pozreli si pamätihodnosti Mlynkov: o. i. oblasť dom, Pamätný park a stavbu nového Slovenského domu - Strediska pilišských Slovákov. Na stretnutí v Mlynkoch hovorili okrem iného aj o možnosti ďalšej spolupráce v rámci prihraničných projektov Európskej únie.

Text a foto: Eva Fábiánová (L'N)

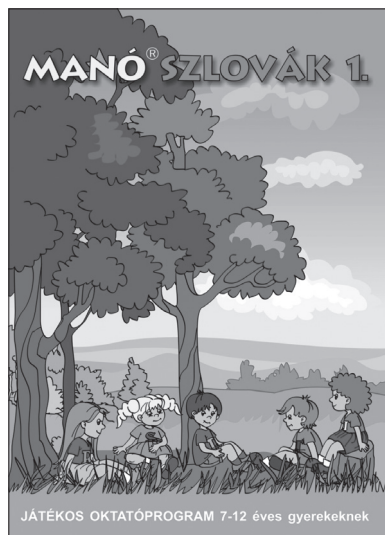
Nová učebná pomôcka na osvojenie slovenského jazyka

Drobčekova slovenčina na cédečku

V našej základnej škole sa uskutočnila prezentácia nového náučného CD s názvom Drobčekova slovenčina (Manó szlovák). Cieľom CD je, aby osvojenie si slovenského jazyka pre 7 až 12-ročné deti nebolo ťarchou, ale radšej zaujímavou hrou a zábavou. Učebnú pomôcku predstavila jej autorka Marta Demjénová.

Program sa skladá z ôsmich tematických okruhov, pričom každý má päť podtém. Je naozaj interaktívny, teda pri riešení

200 úloh je potrebný stály kontakt. Zvukové záznamy nahrali s deťmi na Slovensku, v Partizánskom, a pri každej téme sa nachádza jedna slovenská pieseň z Maďarska, ktorú spievajú Laura a Vanessa Glückové z Mlynkov. Texty piesní sú viditeľné na obrazovke, aby ich deti mohli spievať ako karaoke. Okrem toho je možnosť skontrolovať vykonanú úlohu a jedno cédečko môžu použiť aj viacerí. Súčasťou

materiálu je aj slovensko-maďarský a maďarsko-slovenský slovník s 500 slovami, tiež so zvukovým záznamom.

M. Demjénová odporúča CD hlavne žiakom nižších ročníkov základných škôl, začiatocníkom a takým učiteľom, ktorí v záujme zvýšenia účinnosti a zaujímavosti svojej práce popri tradičných metódach by radi spestrili hodiny použitím tejto multimediálnej pomôcky.

Podobné CD vyšlo pred vyše desiatimi rokmi v angličtine, nemčine a nedávno chorvátčine. Vydavateľstvo Profi-Média, ktoré je iniciátorom a realizátorom týchto náučných pomôcok, zároveň pripravilo aj zábavné učenie pre deti predškolského veku pod touto ochrannou známkou. To znamená, že výrobky Manó sú známe vo veľkej väčšine škôl nielen angličtinárom, ale aj učiteľom iných predmetov. Hoci tento program ešte nie je zaznamenaný na zozname odporúčanej literatúry pre vyučovanie, podľa nás táto

forma je naozaj vhodná pre cieľovú skupinu, lebo dokáže v deťoch prebudiť záujem o dané učivo, v našom prípade o jazyk.

Na prezentácii cédečka, ktorého vydanie finančne podporil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, sa zúčastnili učiteľky z niektorých pilišských obcí, z Novohradu, z budapeštianskej slovenskej školy, predstaviteľky úradu Celoštátnej slovenskej samosprávy a Vydavateľstva učebníc. Podľa niektorých náučné CD by bolo možné využiť aj pomocou interaktívnych tabúl, ktoré dostali naše školy v predošlých rokoch.

Text: (ef-LN) - Foto: (fuhl)

Pilišán

(Szentkereszti Hírmondó)

A Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat ingyenes lapja

Felelős kiadó: Pilisszentkereszti Szlovák Önkormányzat

Felelős szerkesztő:

Papucsek Hilda

Nyomdai előkészítés, grafikai szerkesztés:

B. EST. Nyomda Bt.

1037 Budapest, Bojtár u. 37.

Tel: +36-1-450-19-45

Kiadó és szerkesztőség címe:

2098 Pilisszentkereszt Fő u. 14.

Telefon: +36-30-217-82-90

e-mail: pilisan@freemail.hu

Vydanie tohto čísla nášho časopisu finančne podporili: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Verejnoprospěšná nadácia Zväzu Slovákov v Maďarsku Lipa.

Megjelenik: 800 példányban

Nysz.: 163/02154/2007

Slovenčina bez hlavybolenia

Tematický deň Slovenská vzdelanosť v našej škole

Ako vlastne na tú našu slovenčinu? Žiakov, ale aj učiteľov z toho neraz doslova bolí hlava. Možno by pritom pomohlo, keby si aspoň občas spomenuli na svojich predkov, ktorí kvôli svojmu materinskému jazyku mali tiež svoje hlavybolenia. Ba, v medzivojnovom období minulého storočia ich pre slovenčinu

neraz bolela nielen hlava, ale dokonca aj zadok a nechty. Nie, vôbec nie preto, žeby sa s ňou nedokázali popasovať, veď v rodinách v tých časoch hovorili ešte výlučne „po našom“, a oni by radi aj v škole... Lenže tam to mali prísne zakázané, všetky predmety sa museli učiť výlučne v maďarčine, no a keď sa opovážili trebárs na chodbe či na školskom dvore ozvať sa vo svojej materinskej reči, čakala ich trstenica mierená najmä na spomínané časti tela.

Ako teda na tú našu slovenčinu? Našťastie časy, keď odpoveďou na otázku bola palica, sú už dávno preč. So žiakmi a pedagógmi vyšších ročníkov našej školy sme sa tomu v rámci mimoriadneho vyučovacieho dňa tešili v spoločnosti ich hosťa, jedného z najstarších občanov obce. Večne mladý 89-ročný ľudový spevák a rozprávač Jozef Majnič nám o niekdajších „móresoch“ (poriadkoch) prezradil celý rad ďalších zaujímavostí. Oživil pritom aj svoje zážitky z frontu a zajatia, z ktorého sa dostal aj vďaka slovenčine.

O tom, že tú našu slovenčinu si možno osvojovať aj bez hlavybolenia, svedčí v poradí posledný tematický deň Slovenská vzdelanosť v mlynskej škole. Predposledná marcová sobota bola síce v celej krajine pracovným, a teda

vyučovacím dňom, v mlynskej škole sa kvôli tomu nikto netrápil. Učenie nemusí byť mučením ani v prípade - inak povinného - osvojovania si poznatkov súvisiacich s národnosťou, z oblasti dejín a kultúry našich predkov, najmä tradícií národopisného charakteru a ľudovej slovesnosti.

Ako sme sa dozvedeli od riaditeľky školy, poslankyne Valného zhromaždenia Celoštátnej slovenskej samosprávy Marty Papučkovej Glückovej, v prevažnej väčšine našich základných škôl, v ktorých sa vyučuje slovenčina ako predmet, výučba Slovenskej vzdelanosti prebieha integrovane. To znamená, že nie je súčasťou rozvrhu hodín ako samostatný predmet, ale povedzme v Mlynkoch v prípade žiakov vyšších ročníkov je začlenená do hodín slovenčiny, dejepisu, zemepisu, spevu a hudby, techniky, kreslenia, ba dokonca aj maďarčiny (napríklad pri porovnávaní diel literátov oboch národov). „Hawaiiom“ pre mlynských žiakov a učiteľov z hľadiska Slovenskej vzdelanosti je práve tematický deň usporiadaný viackrát v priebehu školského roka, zvyčajne podľa jednotlivých ročných období.

Tento krát išlo o hravé spracovanie jarných sviatkov a ľudových tradícií pod Pilišom. Žiaci sa museli začať pripravovať už doma, keďže za domácu úlohu dostali príležitostný test, plný jarných kvietkov a zvykov našich predkov. Museli sa zamyslieť nad podstatou cirkevného sviatku, významnými veľkonočnými dňami, symbolmi tohto obdobia, ale hľadali aj odpovede na otázky súvisiace so šibačkou, korbáčom,

kraslicami a spievaním Nového leta. Počas tematického dňa sa potom túto pieseň spolu s ďalšími (napríklad Neni lepšie, Prez javorníčky) všetci pekne aj naučili. Pri nacvičovaní pilišských ľudových piesní viažucich sa k okruhu jarných sviatkov im boli na pomoci pani učiteľky Monika Pellerová a Helena Holzapfelová-Kolozsváriová.

Ďalšie štyri slovenčinárky a ostatní pedagógovia pomáhali žiakom skôr pri vlastnoručnom zhotovovaní typických veľkonočných ozdobných predmetov. Trieda sa teda pretvorila na remeselnícku dielňu a rad-radom vznikali krásne kraslice, ozdobené prútky, korbáče, kuriatka, jahniatka-barančatá, zajačiky a podobne. V ušiach detí medzitým ešte doznievali slová pani učiteľky o prebúdzaní sa jarnej prírody, snežienkach, fialkách, konvalinkách, prvosienkach, ale aj o spevavých vtákoch, vrbe pri potoku, práci v lese; no a v neposlednom rade o niekdajších Pilišanoch, ktorí sa podobne chystali na sviatok: maľovali svoje domčeky, líčili kuchyne...

Aj takto sa dá. Vzdelanosť, slovenčina bez hlavybolenia.

Text a foto: Imrich Fuhl

Naši školáci čisto po slovensky

Výlučne, čisto po slovensky - naši školáci koncom školského roka opäť dokázali sami sebe i svetu, že aj takto sa dá. V poriadku, všetci dobre vieme, že bežne už ani oni sa medzi sebou nerozprávajú po slovensky, slovenčina je aj pre nich skôr jazykom predkov, ako skutočným materinským jazykom, predsa...

Zrejme najmä vďaka svojim oduševneným pedagógom-slovenčinárom už takmer štyridsať rokov žiaci našej základnej školy (ktorí sa učia slovenčinu ako predmet) predsa dokážu potešiť svojich rodičov, starých rodičov a ďalších záujemcov jednojazyčným - nielen jazykovo, ale aj obsahom - slovenským,

a spev), žiaci 8. ročníka predniesli Modlitbu za deti, pričom prváci oživilí Kukulienku a šiestaci „Našu Lienku“. Po Leporele druhákov nasledovala piatačka Fanni Pénzeliková s Líškou a syrom, Jarné prekvapenie tretiačky Viktórie Pintérovej a Poď hrať ping-pong v podaní prváčikov. Tretiaci kolektívne oživilí Babie leto, piatáci príbeh Herkulesa, aby potom javisko opäť patrilo tretiakom s dramatizáciou rozprávky Zlatá rybka a rybár. Scénku Tré bratě predniesli štvrtáci, na ktorú - samozrejme, nepriamo - reflektovala piatačka Izabela Roobová so svojím Hlupáčikom. Po scénke siedmakov záverečná časť

prítom veľmi pestrým kultúrnym programom.

O vydarenú prezentáciu toho, čo sa mlynski školáci naučili počas uplynulého školského roka najmä v rámci svojich mimoškolských aktivít, bol aj tento krát veľký záujem. V preplnenom Spoločenskom dome ôsmaci zarecitovali báseň miestneho rodáka Gregora Papučka Zdravím ťa, škola. Po úvodnej kytici ľudových piesní v podaní školského spevokolu a žiakov 5. ročníka skvelý program jednotlivých ročníkov uviedla moderátorka, učiteľka slovenčiny Helena Holzapfelová-Kolozsváriová. Prezradila nám, že deti sa naň starostlivo pripravovali počas celého školského roka, nacvičili básne, piesne, tance, dramatizácie rozprávok a podobne.

V úvodnej časti programu sa predstavili snád' už aj našim čitateľom známe sestry Laura a Vanessa Glückové (harmonika

vydareného programu patrila dobre známemu príbehu o Červenej čiapočke v podaní žiakov 5. ročníka, scénke ôsmakov a piatakov Hlupáci (pozor, to sme ich nechceli uraziť, ibaže takto sa volalo ich vystúpenie). Medzitým na javisku sa viackrát vymenili vynikajúci ľudoví tanečníci jednak z 2. a 3., ako aj zo 6. a 7. triedy.

Na záver sa šikovným školákom a ich pedagógom poďakovala riaditeľka mlynskej základnej školy Marta Papučková Glúcková, ktorá nás ubezpečila, že v tradícii čisto slovenských kultúrnych programov pod Pilišom budú pokračovať aj v novom školskom roku. Účinkujúci a povďačné obecenstvo si na záver v tomto vedomí spolu zaspievali známu ľudovú pieseň Tá pilišska brána...

Text a foto: Imrich Fuhl

Spoločnými chodníkmi... - III. pešia túra Pilíšanov

V tomto roku sa vybrali tí Pilíšania, ktorí sa chceli zúčastniť na III. pešej túre, do Čívu. Obecná a slovenská samospráva v Číve a Združenie a regionálne kultúrne stredisko pilíšskych Slovákov usporiadali 15. mája vychádzku do okolia.

Zakcie sa podľa všetkého stala tradíciou, veď cieľom podujatia s názvom „Spoločnými chodníkmi v znamení prehlbovania priateľstva“ je jednak vzdať poctu pamiatke našich predkov, jednak zažiť súdržnosť a prispieť k zomknutiu síl ľudí dobrej vôle. Organizátori podujatia sa nepridržiavajú silou-mocou toho istého programu. Kým prvý rok vyšli účastníci na vrchol Pilíša, vlni sa zišli na čistinke kúsok od vrchola. Tento rok

sa rozhodli pochodiť okolie Čívu. Spoločná pešia túra aj tento krát poskytla vhodnú príležitosť na prehlbovanie priateľstva medzi jej účastníkmi a zároveň medzi našimi národmi a národnosťami. Z mnohých pilíšskych obcí sa vydali do Čívu organizované skupiny turistov. Asi najťažšie to mali Mlynčania, Pomázania a Santovčania, pre ktorých to bol ozajstný pochod po najdlhšej trase. Napokon však prišli do Čívu, kde ich už čakali ďalší účastníci a mohol sa začať spoločný program.

Organizátori privítali všetkých - ako inak - pálenkou na zohriatie (keďže, žiaľ, počasie nežičilo turistom, vytrvalo popŕchalo) a milou pamiatkou: odznakom s logom podujatia: rozvetvený strom s pevnými koreňmi. Pekný zvyk, že na podujatí sa zúčastňuje aj veľvyslanec SR v Budapešti, nebol prerušený ani tento rok a účastníkom sa prihovoral Peter Weiss v mene svojom i v mene jedného z iniciátorov akcie, bývalého veľvyslancu Juraja Migaša. „Teší ma, že po 300 i

viac rokov sú tu ešte stále Slováci. Aj keď možno už nemajú slovenčinu takú, ako pred 300 rokmi, ale si ctia svoje korene, spomínajú na svojich predkov, stretávajú sa medzi sebou,“ povedal P. Weiss. Prítomných privítal predseda ZRKSPS Jozef Havelka, ktorý si zaspomínal na začiatky spoločného podujatia Slovákov z okolia Pilíša. Praktickými informáciami poslúžila starostka hostiteľskej obce Bernadett Kostková Rokolyová, ktorá prezradila, že napriek nepriaznivému počasiu plánovaná túra k čívkym jaskyniam pod vedením Zoltána Kónera neodpadne.

Jedným z najkrajších momentov otvorenia podujatia bol spoločný prednes Pilíšskej hymny, ktorú spievali spolu všetci účastníci. Potom sa ale rozišli, lebo mali dve možnosti - vybrať sa do spomenutých jaskýň, alebo si pozrieť chýrnu Pivničnú osadu, ktorá je ozajstnou osadou, pozostávajúcou z vínných pivníc. My sme sa vybrali s druhou skupinou, nakoľko sme nepoznali túto časť Čívu. Mali sme šťastie, našli sme aj takú pivnicu, ktorá bola otvorená. Čo pivnicu? Skôr domček s pivnicou rodiny Jurkovičovej, kde nás milo privítali, ponúkli vlastnoručne vyrobeným vínom, pálenkou a zákuskami. Trochu sme sa porozprávali o starých viniciach a kupovanom hrozne z Matry a už sme museli ísť ďalej, aby sme spoznali túto

osadu. Obidve skupinky sa vrátili približne v rovnakom čase, aby sa zúčastnili na tradičnom sadení stromu a na pikniku.

Ako nás informovala jedna z organizátorov Mária Nagyová, na akciu prišlo viac ako 150 ľudí, čo je vzhľadom na počasie celkom pekný počet. Po zasadení stromu priateľstva, ktorý ozdobili maďarskou a slovenskou trikolórou, starostka Santova Eva Čičmancaiová pozvala prítomných na Santov, kde sa o rok uskutoční štvrtý pochod Pilíšanov. Potom sa už z hĺbky ruksakov vynorili klobása, chlieb, slaninka, domáce víno a iné dobroty, o ktoré sa účastníci podelili a pri družnom rozhovore si posedeli do skorých popoludňajších hodín. Prečo neostali až do večera? Odpoveď je tiež jednoduchá: totiž veľká väčšina sa vrátila domov cez Pilíš pešo. Dúfame, že Santovčania, Pomázania a Mlynčania už tou najkratšou cestou...

Text: Eva Patayová Fábánová (LUNO)

Foto: Imrich Fuhl

Az alaptörvénnyel együtt hatályba lépett az új nemzetiségi törvény

Az alaptörvénnyel együtt január 1-jén lépett hatályba az új nemzetiségi törvény, amely az eddigieknél több jogot biztosít a Magyarországon élő nemzetiségeknek, ugyanakkor megnehezíti a visszaéléseket. A sarkalatos törvény az 1993-as jogszabályhoz képest több újítást tartalmaz, és azzal a céllal készült, hogy a nemzetiségek ki tudják teljesíteni kulturális autonómiájukat. Az új jogszabály már szóhasználatában is változást jelez; a törvény szövege nem kisebbségekről, hanem nemzetiségekről szól. A törvényjavaslatot betervező Kormányzati és Igazságügyi Minisztérium ezt a változtatást azzal indokolta, hogy a jövőben nem a „többség-kisebbség” relációjában akarnak gondolkodni, hanem azokat az értékeket akarják kiemelni, amelyekkel a nemzetiségi közösségek kulturális sajátosságaikkal hozzájárulnak Magyarország kultúrájához, az ősszmagyar kultúrához.

Az új szabályozásra azért is szükség volt, mert az elmúlt években sokan visszaéltek a nemzetiségek jogaival, olyanok, akik valójában nem is voltak a közösség tagjai. Az új törvény ezért egyebek mellett rögzíti, hogy 2014-től csak azokon a településeken lehet majd nemzetiségi választást tartani, ahol a legutóbbi, nemrég véget ért népszámláláson legalább harmincan az adott nemzetiséghez tartozónak vallották magukat, akár az elsődleges, akár a másodlagos identitás alapján. További feltételként a jogszabály előírja azt is, hogy legalább harmincan szerepelniük is kell a nemzetiségi választási névjegyzékben. E névjegyzék 2014-től nyilvános lesz, és folyamatosan vezetik is majd. A tárca szerint ezek a feltételek a valódi nemzetiségi közösségek számára nem jelenthetnek kihívást, ugyanakkor képesek kiszűrni a visszaélőket, azokat, akik korábban például „családi vállalkozásban” alakítottak kisebbségi önkormányzatokat.

A nemzetiségek számára az új törvény biztosítja a kedvezményes mandátumszerzési lehetőséget a települési önkormányzatoknál, továbbá - meghatározott feltételek mellett - a települési önkormányzat nemzetiségi önkormányzattá alakulhat át. A települési nemzetiségi önkormányzati képviselők száma három lesz, ha kevesebb mint százán szerepelnek a nemzetiségi névjegyzékben, illetve négy, ha százánál többen. A jogszabály úgynevezett médiajogokat is biztosít a közösségeknek. Ez azt jelenti, hogy szabályozzák, a közszolgálati médiában milyen módon és milyen lehetőségekkel jelenhetnek meg a magyarországi nemzetiségek. A törvény meghatározza a nemzetiségi közösség és a nemzetiséghez tartozó egyén fogalmát. Egyéni nemzetiségi jog a nemzetiséghez tartozás

kinyilvánítása, amely az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga. Új definícióként meghatározza a nemzetiségi kulturális autonómia, valamint a nemzetiségi általános választások viszonylatában a nemzetiségi szervezet fogalmát, amely az eddigi kisebbségekről szóló törvényben nem szerepelt. A törvény közösségi nemzetiségi jognak ismeri el a történelmi hagyományokat, a nyelvet, a kultúrát, annak ápolását és gyarapítását, a közösségi névhasználatot, a nemzetiségi földrajzi nevek használatát. Ide tartoznak még a nemzetiségi nevelési, oktatási jogok, az intézmény létrehozásának és működtetésének jogosítványai, valamint a nemzetközi kapcsolattartás joga. A törvény erősíti a nemzetiségek anyanyelvi jogait is.

A nemzetiségek által használt nyelvnek számít a bolgár, (romani, illetve beás), a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán nyelv, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelv is. Az új törvény rendelkezik a nemzetiségi kulturális autonómia kérdéseiről is, és rögzíti az oktatási és kulturális öngazdálkodás lehetőségét. Kitér arra is, hogy az állam támogatja a nemzetiségi kultúrák tárgyi emlékeinek gyűjtését, közgyűjtemények alapítását és gyarapítását, a nemzetiségek könyvkiadását és időszaki kiadványainak megjelentetését, a törvényeknek és közérdekű közleményeknek a nemzetiségek anyanyelvén való ismertetését, valamint a nemzetiség családi eseményeihez kapcsolódó egyházi szertartások anyanyelven történő lebonyolítását, illetve az egyházaknak a nemzetiség anyanyelvén végzett vallási tevékenységét. A sarkalatos törvény összhangban van az alaptörvénnyel, amely a preambulumban rögzíti, hogy Magyarország becsüli az itt élő nemzetiségeket, a magyar politikai közösség részének és államalkotó tényezőnek ismeri el őket. Magyarország tizenhárom, több évszázada jelen lévő és az eddig hatályos törvényben is elismert nemzetiségnek otthona, ezek a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán közösségek.

(mti)

HTSZH: Aggasztó a magyarországi szlovákok helyzete

Jóllehet, lassult a magyarországi szlovákok asszimilációja, ám az identitás és a nyelv elvesztése továbbra is gyors ütemű - állítja

a pozsonyi Határon Túli Szlovákok Hivatala (HTSZH) közleményében.

„A szlovák kisebbség helyzete Magyarországon nehéz, már-már kritikus. A magyar nemzetiségi politika példaértékűségéről szóló nyilatkozatok ellenére a magyarországi szlovák kisebbség képviselőinek véleménye szerint hiányoznak az egyértelmű garanciák, főként ami a magyarországi szlovákok jogos elvárásainak, illetve szükségleteinek pénzügyi bizto-

sítását illeti, miközben az állam részéről a status quót sem mindig tartják be” - olvasható a dokumentumban. A közlemény kiadására az után került sor, hogy Milan Vetrák, a HTSZH elnöke találkozott a magyarországi szlovákság vezetőivel: Imrich Fuhllal, az Országos Szlovák Önkormányzat Spolu (Együtt) frakciójának vezetőjével, Ruženka Egyedová-Baránekovával, a Magyarországi Szlovákok Szövetségének elnökével és a szövetség titkárával, Monika Szabóóval. Milan Vetrák szerint a magyar politika többet foglalkozik a határon túli magyarokkal, mint

a saját kisebbségeihez tartozó adófizetőkkel, holott a kisebbségek elvárnák, hogy az állam ugyanolyan lehetőségeket biztosítson önazonosságuk megőrzésére, mint amilyeneket magyar polgártársaiknak biztosít. A szlovák kisebbség vezetői felhívták a HTSZH figyelmét arra is, hogy Magyarországon több mint a felére csökkent a kisebbségi önkormányzatok és szervezetek eddigi támogatásának mértéke. A problémára a HTSZH a szlovák-magyar kisebbségi vegyes bizottság legközelebbi ülésén szeretné felhívni az illetékesek figyelmét. A szlovákok szerint komoly gondok vannak az oktatásban: a magyarországi szlovák óvodákban csak napi egy tanórát tartanak szlovákul, egyébként a nevelők magyarul beszélnek. A szlovák kisebbségi iskolákban pedig többnyire csak heti négy óra szlovák van. Gondot jelent az is, hogy a pedagógusok nagy része az elkövetkező években nyugdíjba megy, s nincs utánpótlás. Ez az állapot kedvezőtlenül befolyásolja a békéscsabai és a budapesti szlovák gimnázium, valamint a főiskolák szlovák tanszékeinek helyzetét. Pozsony érdeklődéssel várja, hányan vállalják a szlovák nemzetiséget a legközelebbi népszámlálás alkalmával Magyarországon, s fontosnak tartja, hogy a kérdezőbiztosok között megfelelő számban a szlovákok is képviselve legyenek. Milan Vetrák, aki a közelmúltban vette át a HTSZH irányítását, a jövőben szeretne szorosan együttműködni a magyarországi szlovákokkal.

(mti)

József Lendvai sa stal opäť starostom Mlynkov

Občania našej obce zvolili 27. novembra 2011 v predčasných voľbách za starostu opäť nezávislého kandidáta Józsefa Lendvaiho, ktorý bol starostom aj v období, keď obecná samospráva 25. marca 2008 rozhodla o vystaňovaní organizácií Slovákov zo Slovenského domu. Odtedy postavili s finančnou podporou slovenskej a maďarskej vlády nový Slovenský dom, ten však zatiaľ oficiálne ešte neotvorili. „Naši Slováci - napríklad predsedníčka Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Marta Demjénová alebo bývalý starosta Jozef Havelka - v týchto voľbách nekandidovali, pričom prisťahovalci a členovia Maďarského občianskeho zväzu - Fidesz boli veľmi aktívni...” - komentoval pre TASR voľby člen Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Imrich Fuhl. Záujmy Slovákov v Mlynkoch bude podľa neho presadzovať aspoň necelá polovica členov novozvolenej samosprávy. Na margo možného vývoja situácie Slovákov v obci konštatoval, že neočakáva, že by niekto v novej obecnej samospráve mal záujem na vyostrení slovensko-maďarských vzťahov. „Taká kauza, aká vznikla okolo Slovenského domu, by sa už nemala zopakovať,” poznamenal Imrich Fuhl a dodal, že dôvodom rozpustenia samosprávy neboli etnické, ale ekonomické záležitosti. „O účasť na práci obecnej samosprávy ľudia už jednoducho nemajú záujem, pretože je obrovský nedostatok financií. Pre mňa bola prekvapujúca veľmi nízka účasť. K urnám prišlo iba 45,5 percenta Mlynčanov, pričom účasť sa v minulosti pohybovala zvyčajne okolo 70 percent,” povedal člen Slovenskej samosprávy v Mlynkoch. Poslanci obecného zastupiteľstva rozhodli o rozpustení samosprávy 13. septembra 2011. Dôvodom boli nezhody medzi poslancami, starostom a notárkou najmä v hospodárskych otázkach.

(tasr-l)

Ismét Lendvai József Pilisszentkereszt polgármestere

A Képviselőtestület tagjai: Fazekas László, Galó László, Dr. Horváth Sándor, Jánzszi István Miklós, Mikusik Gábor és Rusznyák János Gábor.

Lendvai József János, Pilisszentkereszt korábbi, független polgármestere győzött a Pest megyei településen időközi önkormányzati választáson, amelyen új képviselő-testületi tagokat is választottak - közölte a helyi választási iroda helyettes vezetője az MTI-vel. Berecz Miklósné tájékoztatása szerint a régi-új polgármester jelentős fölényrel, 524 voksal nyert Kvintovics László (független) előtt, akire 173-an szavaztak, míg Becságh András (független) 84 voksal lett a harmadik. A község 1780 választásra jogosult lakójából 811-en járultak az urnákhoz, ami 45,56 százalékos részvételnek felel meg - tette hozzá az irodavezető helyettes. A szintén vasárnap megválasztott 6 tagú képviselő-testületbe is független jelöltek kerültek. A 15 induló között három volt testületi tag is megmérette magát, de csak egyiküknek, a volt alpolgármesternek sikerült az újrázás (az egyetlen nem független, a Fidesz-KDNP színeiben induló jelölt sem kapott elég szavazatot) - mondta Berecz Miklósné. Az időközi választásra azért került sor, mert a bő kétezer lelkes község képviselő-testülete szeptember 13-án feloszlatta magát, így a polgármester megbízatása is megszűnt.

(mti)

Slová bolia - Jubileum Imricha Fuhla

Slovenská samospráva v Mlynkoch usporiadala 24. novembra jubilejné čitateľské stretnutie pri príležitosti 50. narodenín Imricha Fuhla. Veľká sála starého Slovenského domu sa zaplnila do poslednej stoličky a to nielen hosťami mimo našej obce, ale najmä Slovákmi z Mlynkov. Účastníci si vypočuli krátky kultúrny program: recitátorov školy a členov Slovenského pávieho krúžku v Mlynkoch.

Tvorbu jubilujúceho autora predstavil (tiež mlynský rodák) básnik Gregor Papuček. Zaspomínal na začiatky básnickej tvorby I. Fuhla, ale aj na spoločnú prácu v rôznych organizáciách. Okrem iného aj o rubrike Škola milovníkov literatúry v Ľudových novinách, kde uverejnili prvé jeho básne. I. Fuhl stál aj pri zrode školského časopisu budapeštianskej slovenskej školy. Bol menodarcom Plamienka a jeho prvým šéfredaktorom. Kamarát od pera hlavne vychvaľoval jeho kaligrame, ktoré sú jedinečné na slovenskej literárnej scéne v Maďarsku. Jubilant zarecitoval aj jednu zo svojich básní. I. Fuhl, ako sa priznal, v poslednom čase už menej píše, ale o to viac fotografuje. Cez fotografie chce ukázať svetu každodenné dianie nielen dokumentárne, ale na umeleckej úrovni.

Okrem množstva srdečných gratulácií I. Fuhlovi udelil Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí pamätnú medailu za zásluhy o upevňovanie národného povedomia a kultúrnej identity Slovákov v zahraničí. Je to vôbec prvé takéto uznanie, ktoré pod Piliš priniesli riaditeľ teritoriálneho, informačného, mediálneho, medzinárodného a kultúrneho odboru Martin Štrbka, koordinátor ÚSZZ pre kultúrne aktivity Dušan Mikolaj a poradca ÚSZZ PhDr. Claude Baláž.

Podujatie pocítil svojou prítomnosťou aj mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec SR v Budapešti Peter Weiss, ktorý začal svoj prejav tým, že ho privítal medzi päťdesiatnikmi. „Hoci v kalendári má už okrúhle číslo, ale duchom je mladý a neprestal byť búrlivák. Možno, že o ňom platí to, čo aj o víne hovoria, že čím je starší, tým je lepší. Cez neho som sa veľmi veľa dozvedel nielen o Mlynkoch, o Piliši, o osudoch Slovákov v tomto regióne, ale aj v celom Maďarsku. Cez neho a cez jeho spory a publicistiku som sa všeličo dozvedel aj o tunajšej slovenskej komunite. Som naozaj úprimne rád, že Slováci v Maďarsku majú medzi sebou človeka (spolu s inými, ale keďže on má päťdesiatku, o ňom sa patrí hovoriť), ktorý sa skutočne vypracoval na to, čomu môžeme povedať intelektuál. Na človeka, ktorý je nositeľom vašej tunajšej slovenskej kultúry, ktorý odkedy si uvedomil svoju slovenskosť a zároveň ako dobrý občan Maďarskej republiky sa usiluje, aby slovenskosť vydržala, aby dostávala priestor, aby Slováci dostávali v Maďarsku v skutočnosti to, čo by na papieroch mali dostať. Takíto ľudia sú pre každú menšinu kdekoľvek vo svete veľmi vzácní... Ale Imro presiahol horizont slovenskej národnostnej menšiny v Maďarsku, on sa dostal aj do povedomia celoslovenskej kultúrnej verejnosti a to, že niečo má za sebou a niečo dokázal, dosvedčuje aj fakt, že vedenie ÚSZZ si ho vybralo ako jedného z externých poradcov, aby sa slovenská identita, slovenská kultúra a slovenčina ako jazyk osobitne na Dolnej zemi udržala, aby sa zastavil proces jej postupného vytrácania sa... Tento skromný človek, na ktorom si vážim, že má úžasný zmysel pre humor a že dokáže použiť aj sebaironiu, vie dôstojne ako chlap znášať aj to, keď niekedy utrpí porážku. Ani porážka ho nevedie k tomu, aby rezignoval, aby sa utiahol, ale nájde si

svoj ďalší priestor a pokračuje po svojej rovnej ceste. Máte medzi sebou naozaj silnú osobnosť, ktorá neukazuje na seba, netrpí narcizmom, ale pracuje, produkuje a je schopná robiť aj drobnú organizátorskú činnosť: nasadzovať sa v niektorých sporoch, zápasoch, škriepkach nielen v rámci vašej komunity, ale aj navonok smerom k maďarskému štátu...“ - povedal veľvyslanec P. Weiss.

Jubilantovi zagratalovali aj jeho kamaráti z detstva, kolegovia od pera, bývalí učitelia a spolužiaci a vzácní hostia zo Slovenska i z Maďarska, ktorí ho tiež pozdravili. Okrem iného sme sa dozvedeli, že tvorba I. Fuhla je osobitnou maturitnou otázkou. Podujatie končilo družnou debatou, ale hlavne punčovou tortou, najobľúbenejším zákuskom mladého päťdesiatnika.

(ef-l'n / oslovma.hu)

Imrich Fuhl sa narodil 25. novembra 1961 v Mlynkoch (Pilisszentkereszt). Maturoval na budapeštianskom slovenskom gymnáziu a absolvoval odbor žurnalistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Od roku 1983 do roku 2011 pracoval ako redaktor (v rokoch 1991-92, resp. v r. 2002-07 šéfredaktor) týždenníka Slovákov v Maďarsku Ľudové noviny. Je tiež tvorcom internetového portálu luno.hu, ktorý založil r. 2004. V súčasnosti pôsobí (vo voľnom povolaní) ako zakladateľ, prevádzkovateľ a redaktor nezávislého slovenského portálu v Maďarsku oslovma.hu - Slovák v Maďarsku. I. Fuhl je vedúcim Klubu poslancov Spolu Celoštátnej slovenskej samosprávy a členom Zboru poradcov predsedu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Básne a krátke prózy začal uverejňovať ako gymnazista, a to vo svojom slovenskom materinskom jazyku, aj v maďarčine. Je spoluautorom viacerých antológií a redaktorom mnohých publikácií, doteraz vydal tri samostatné dvojязыčné zbierky básní. Prekvapujúco novým spôsobom spracúva také tradičné témy, ako napríklad demokracia, národnostné bytie, pravda a láska. Svoje myšlienky, city a pocity o súčasnom zložitom, protirečivom svete - nezastavujúc sa ani pred experimentovaním s umeleckými formami - snaží sa sprostredkovať bez páťosu a frázy.

Ukážky z tvorby Imricha Fuhla

Neprebudíme sa

nepočuť už tikot
hodiniek prírody
zahlušené hluky
naše hlasy onemené
v hĺbke podstaty
darmo boli časy boli
neboli nás už ani to
že aj teraz sú iné
iní s inými inak
a my sme aj nie sme
tu sem tam stratení
v bezradných snoch
zostávame spať nespíaci
s učičkaným zajtrajškom
oklamaní a sklamaní
sami sebe neverní
nepomôže ani hromobitie
pod našim Pilišom
môže sa divo blýskať
hromozvod necitlivosti
je v nás ak sme to ešte my
svoje si vôbec nevnímame
len omamný spánok nás teší

nanútené klamstvá a nič
iné už ani nechceme
vlastné hniezdo predkov
prepúšťame cudzím vtákom
v tom bláznivom uletení
oni sa nestratia a čo my
naše duše tie už neožijú
nevzlietame už ani v myslí
nemáme nič len tie sny
zastavený tikot zrkadlo
zakryté vyhasnutými túžbami
kráti sa čas strápnuje sa
každý miznúci okamih
slnko možno ešte vyjde
ale v nás zostáva tma
púčiky zakvitnú iným
naša jar už pominula
nespasí svet ani seba
zahryzneme si do jazyka
v dobrovoľnom väzení
umelého spánku
za svojich ani za boha
neprebudíme sa

Slová, ktoré bolia

pozrime sa do zrkadla času
privykajme na boľavú stratu
ešte sme a predsa nie sme to my
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

minulosť plače o pomoc volá
srdce zranenej duša je chorá
stráca sa zmysel vykrváca žiaľ
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

zaslepovaním nám ukradli niť
učili nás nevlastný život žiť
ľahostajne nás hltá labyrint
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

keď nás len ticho spája s predkami
a hluché mlčanie je pred nami
prečo si chceme vlastnú smrť prežiť
prečo si nosíme na trh slová
naše slová ktoré nás tak bolia

Korene sú pod zemou

V poslednom čase si často spomínam na svoje detstvo. Snáď preto, lebo som prekročil nejaké nikým neurčené hranice dospelosti. Je to vlastne nezmysel, veď každým rokom, každým dňom niečo prekračujeme. Všetko sa stane minulosťou oveľa skôr, než si to uvedomíme. Veď náš život je iba okamihom od začiatku do konca. Ale nechajme to! Je to pre mňa tak isto hmlisté ako tie moje spomienky na nedávne detstvo.

Snívalo sa mi zase o samých starých veciach: starý domček, staré postele, staré obrazy svätých na stene a starí rodičia so starými starosťami. Nevieť, či je to len náhoda (asi nie), ale tieto zlomkovité staré zábery z detstva sa točia v mojej hlave stále okolo postavy starého otca.

Ani neviem, v ktorom roku a ako zomrel. Pamätám sa však na hrmot hrúd, ktoré tak nemilosrdne padali na jeho rakvu. Každý plakal na tom pohrebe, len ja som nemohol. Ja som starého otca nikdy nepochoval. Pre mňa bude žiť, pokiaľ sa budem pamätať na kytičku lesných jahôd, alebo na prvú cigaretu, čo som dostal od neho - pokiaľ ma niekam vieže jeho pamiatka. Viem, že kým sme nemali televízor, za dlhých večerov nám starý otec rozprával svoje pravdivé rozprávky o svojej mladosti, o talianskom fronte, o našej dedine a o horách. Rozprával nám aj o tom, „jak sa naučil uhersky“. Nerozumel som to posledné slovo. Ani to, že ten cigán, čo nám prišiel pod okno hrať na husliach, prečo hovorí tak čudne, inak ako ostatní v našej dedine. Mnohým veciam som nerozumel ani neskôr, keď ma v škole naučili po maďarsky lepšie ako po slovensky, a je ešte kopa vecí, ktoré nechápem dodnes.

Nerozumiem napríklad, prečo si bol starý otec taký istý v tom, že to, čo zasadil, aj vyrastie. Pamätám sa, ako starostlivo vyberal miesto na dvore, aby každému z nás zasadil jeden

stromček, na ktorý sme časom aj zabudli. Až nedávno som si pripomenul aj tie naše stromčeky. Pozrel som si ich. Naozaj vyrástli. Niečo ma predsa len trápi: nevidím korene.

Prvý sneh

Už dvadsať minút sme čakali na autobus. Ako každé ráno, i vtedy som sa opieral o stenu budovy. Zrazu, nečakane začal padať sneh. Najprv sme ani nechceli tomu veriť, že je to ozajstný sneh, ale hustnúce chumáčiky nás presvedčili. Ľudia si začali hľadať miesto, kde by sa skryli. Našli ho pri mne v podstení. Už som ani nedbal, že neprichádza autobus. Čím viac snežilo, tým viac ľudí sa hrnulo na „moje miesto“, a tým bližšie sa dostávali ku mne. Prichádzali mi na myseľ sviatočné myšlienky. Na plátne svojej fantázie som si premietal nikdy nenakrúcaný film o čistote lásky, o večnom priateľstve, o rodine a o Vianociach. Bol to krásny film. Škoda, že na druhý deň sa sneh roztopil.

Imrich Fuhl

Pilíšske zaujímavosti

Pilíšske Moravce (Pilismarót)

Svätopluk a bitka pri brode Zub (Szob)

K tejto lokalite sa viaže legenda opísaná v kronike Šimona z Kézy. Jej základné fakty a vysvetlenie podávam podľa slovenského historika J. Steinhubla. „Niektorí rozprávajú, že vraj Maďari pri svojom druhom návrate do Panónie našli nie Svätopluka (ani ho nemohli nájsť už bol niekoľko

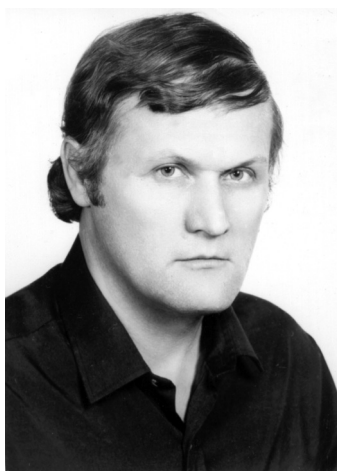

rokov mŕtvy) ale vládcu Moróta. ... A (Maďari) potom po smrti Svätopluka ... prešli Dunaj v Pešti a na brode Zub (Szob) a tam dobyli akýsi hrad v okolí Dunaja, v ktorom sa zhromaždili Svätoplukovi vojaci, ktorí sa zachránili útekou, keď ich pán zahynul. V tom (hrade) potom zabijú medzi inými veľmi staručkého Morotovho príbuzného a až dodnes bájne rozprávajú, že to bol sám Morót“. Táto pilíšska legenda spája pamiatku na veľkého panovníka Moravca (Svätopluka) a pamiatku na odpor a porážku veľkomoravského vojska s hradom strážiacim prechod cez Dunaj. Myslíme si, že dokážeme spomínaný hrad presne lokalizovať. Oproti Szobu na okraji Pilíšskych hôr ležia práve Pilíšske Moravce (Pilismarót), kde maďarskí archeológovia odkryli základy rímskej pevnosti Castra ad Herculem a v susednej osade Basaharc 266 hrobov z 8. a 9. storočia.

Slovonov, ktorí v Zadunajsku zostali aj po príchode Maďarov a žili tu, hoci vo výraznej menšine, cez celý stredovek, môžeme v severnej časti Zadunajska považovať za Slovákov. Rozhodne ich nemôžeme priradiť k inému z okolitých slovanských národov. Od Slovincov a Chorvátov ich odlišovala história, zemepisná vzdialenosť, uhorská štátna hranica a najmä západoslovanský pôvod.

(fraňo-schwarz)

Alexander Kormoš pozná pravdu a krásu

Keď sa raz ktosi podujme na seriózne spracovanie spoločenského diania a kultúrnych dejín v druhej polovici 20. storočia rekordným tempom odumierajúcej slovenskej národnosti v Maďarsku, vôbec nebude mať ľahkú úlohu. Vymotať sa z labyrintu zavádzajúcich, falošných stôp môže pomôcť iba jednoznačné rozlíšenie dobra od zla, úprimných snáh od klamov a sebaklamov, obetí od zradcov a vrahov, neraz

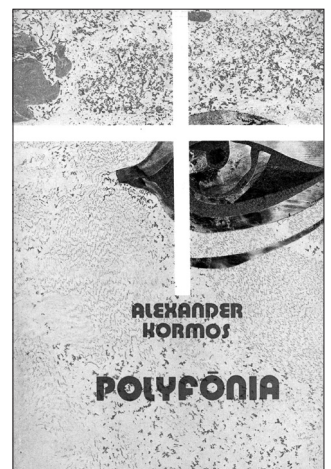
funkciami vyzdobených treťoradých niktošov od možno nikdy nikým nemenovaných skutočných záchrancov a najmä množstva iba navonok veľmi dôležitých osôb od ozajstných osobností.

Ak niekto, Alexander Kormoš jednoznačne je takou individualitou s vyhranenými vlastnosťami, silnou osobnosťou spoločensko-kultúrneho života Slovákov v Maďarsku, ktorá ani po mnohých desaťročiach sa nebude dať obísť alebo odbaviť mávnutím ruky. Náš všestranný básnik, redaktor, pedagóg, hudobník, prekladateľ, verejný činiteľ (a mohli by sme pokračovať) je odjakživa nepohodlným „javom“, trňom v očiach malých kráľov, so svojou pravdou a zásadovosťou je vždy v ceste mocipánov. Pritom tá jeho pravda nie je iba akási jednostranná či relatívna, skôr univerzálna a absolútna stavaná na pevných morálnych základoch a často krutých životných skúsenostiach.

Keďže sme už pri živote „Šaňa nášho“, nezabudnime pripomenúť, že nedávno (10. apríla 2011) sa dožil okrúhleho životného jubilea - sedemdesiatky. V rôznych publikáciách

je síce s viacerými svojimi rovesníkmi prezentovaný ako predstaviteľ strednej generácie našich slovenských tvorcov, pri novších vydaniach si však už musíme zvykať na „stárež“. Mimochodom, s nemalým zadost'účením môžeme konštatovať, že nášho jubilanta veľmi dôstojne, dojímavým a pestrým programom oslávili obyvatelia jeho rodnej obce, podpilíšskeho Santova (Pilisszántó), ako aj Slováci v Békešskej Čabe a Segedíne.

Predseda Čabianskej organizácie Slovákov Michal Lásik pri tejto príležitosti vyzdvihol, že A. Kormoš patrí ku generácii našich literátov, ktorá po štvrtstoročnom literárnom neme v druhej polovici uplynulého storočia veľmi citlivo reagovala na zrýchľujúce sa odnárodňovanie a stratu materinského jazyka. V poézii A. Kormoša je menšinový aspekt jeho odkazu vsadený do širšieho historicko-spoločenského kontextu, vo svojej poézii chápe a poníma svet v širokých súvislostiach, súradniciach. „Pre jeho lyriku je charakteristické vytrvalé hľadanie základných ľudských hodnôt, ako sú pravda, krásu a zároveň pranierovanie nerestí, chýb, nedostatkov jednotlivcov a spoločnosti. Táto kritika je vyjadrená občas až neúprosným sarkazmom a humorom“ - povedal M. Lásik, s ktorým autor týchto riadkov maximálne súhlasí. Dokonca je to v úplnom súlade s tým, ako vnímal nášho, vtedy ešte pomerne mladého básnika pred mnohými rokmi pán profesor Aladár Králik: „A. Kormoš je bezpochyby najmnohostrannejším slovenským básnikom v

Maďarsku, človekom nepokojného srdca a prenikavého umu. Rád sa vhlíba do tajov ľudského bytia, popudnený šľahá bičom ostrých slov do príživníctva, ľahostajnosti, obmedzenosti a pokrytectva, - uvedomujúc si pritom aj svoju osudovú spätosť so širším kolektívom krajiny, ba i sveta.“

O tom, že A. Kormoš celoživotne hľadá nielen pravdu,

ale aj rovnako dôležitú krásu a lásku, svedčí o. i. jeho zbierka *Ohnivá kytica* (1991), v doslove ktorej jeho kolega od pera Oldřich Kníchal poukazuje nato, že po plameňoch jazyka živelnou silou zažiarili plamene lásky: „Básnickým zámerom tu nie je analýza čiastkových otázok ľúbostného univerza. Tu nevidieť, ani

nepočuť erotické vzdychy a trilky alebo šum Amorčekových krídel a šípov, ani rozjímanie nad ľúbostným opojením. Prezentovanie ľúbostných motívov a fenoménu lásky vôbec je u Kormoša podriadené a uskutočňuje sa v celkovom kontexte jeho ľudskej a básnickej vízie sveta a človeka v ňom.“

Popri hľadaní pravdy a krásy snáď najdôležitejším, neraz však zle pochopením a možno aj účelovo nesprávne vykladaným fenoménom tvorby A. Kormoša je bilingvizmus a bikultúra. Od r. 1973 píšuci a publikujúci básnik a prekladateľ od počiatku sa snaží o uskutočnenie symetrického bilingvizmu. Jeho dvojjazyčnosť je práve taká prirodzená ako vedomé prijatie úlohy sprostredkovateľa hodnôt dvoch literatúr. Jav bilingvizmu a bikultúry sa nezhoduje s nijakou formou ani stupňom asimilácie, naopak: osvojenie si reči a kultúry menšiny a väčšiny je jedinou schodnou cestou z hľadiska zachovania národnostného bytia. V našom prípade znalosť slovenskej reči a kultúry slúži zachovaniu národnostnej identity, znalosť maďarskej reči a kultúry slúži integrácii vo väčšinovej spoločnosti a tlmočenie literárnych hodnôt je zase povolané slúžiť špeciálnej úlohe národnosti, jej funkcii mosta.

Tradičný vzťah k oboj rečiam a kultúram je charakteristický pre celú našu národnosť. U Kormoša je prirodzené a obvyklé, že tak v oblasti poézie, ako i publicistiky rád oslovuje čitateľov oboch národov. V neposlednom rade preto, aby aj čitatelia väčšinového národa dostali hodnoverné informácie z prvej ruky o. i. aj o tom, že aký životný pocit má dnes v Maďarsku príslušník úzkej vrstvy slovenskej inteligencie. Kormoš je aj výborným prekladateľom, pričom garanciou odbornosti a úrovne jeho prekladateľskej činnosti je v prvom rade práve to, že on je nielen prekladateľ, ale aj dvojjazyčne tvoriaci básnik, a jeho symetrický bilingvizmus predstavuje taktiež vysokú úroveň. Na záver spomeňme ešte zaujímavú skutočnosť, že autor svoje vlastné básne neprekladá, lebo podľa neho prekladateľ má viazanejšie ruky ako autor básne, a kým by jednu svoju báseň preložil, zatiaľ by dokázal napísať dve-tri nové pôvodné básne. Ten, kto to skúsil, vie o čom „Šaňo náš“ hovorí, a môže iba dosvedčiť, že (aj v tomto) má pravdu...

O podobne bohatom živote ako tvorbe nášho básnika-človeka svedčí aj jeho pripojená biografia, ktorú si na záver svojho zďaleka neuceleného príspevku dovoľujem doplniť o niekoľko príznačných a veľavravných aktivít A. Kormoša. Doteraz vydal spolu 9 samostatných publikácií, z toho 7 z oblasti beletrie a 2 z

oblasti hudby, pričom jeho ďalšie 4 rukopisy (dva prekladové a dva vlastné básnické zbierky) čakajú na vydanie už viac rokov. V r. 1990 bol iniciátorom a spoluzakladateľom Slobodnej organizácie Slovákov (SOS) a Združenia slovenských spisovateľov v Maďarsku (ZSSM), neskôr iniciátorom organizačnej zmeny, ktorá sa zrkadlí v novom názve Združenia slovenských

spisovateľov a umelcov v Maďarsku (ZSSUM). A. Kormoš v Békešskej Čabe viedol a gitarou sprevádzal mandolínový orchester slovenskej školy. V slovenskom gymnáziu v Budapešti založil a gitarou doprevádzal spevácky zbor, členkami ktorého boli o. i. žiačky zo Santova a Mlynkov. Neskôr tam založil a viedol hudobný krúžok bendžoistov a gitaristov. V pilišskej obci Čív 4 roky vyučoval žiakov základnej školy hru na gitare a v Pilišskom Santove to koná už šiesty rok. Vo svojej rodnej obci v r. 1989 založil a dva roky viedol a gitarou sprevádzal ľudový spevácky zbor Studienka, ktorý neskôr (keď uviedol na scénu Santovskú svadbu spolu s miestnou dychovkou) sa stal kultúrnym súborom, ktorý pod vedením Magdalény Škripekovej podnes funguje.

Imrich Fuhl

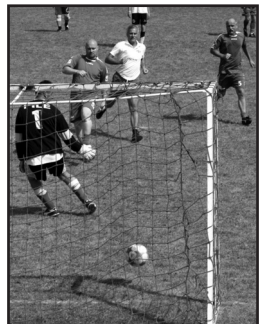
Biografia

Alexander Kormoš sa narodil 10. apríla 1941 v Pilišskom Santove. Po maturite v budapeštianskom slovenskom učiteľskom ústave získal diplom stredoškolského profesora slovenčiny a ruštiny na univerzite ELTE. Pracoval v aparáte Zväzu demokratických Slovákov v Maďarsku, v redakcii Ľudových novín, v budapeštianskej a békeščabianskej slovenskej škole. Dlhé roky pracoval vo Vydavateľstve učebníc (Tankönyvkiadó), kde redigoval slovenské učebnice každého stupňa, respektíve literárne a všetky iné publikácie (národopis, ľudové piesne, atď.) Slovákov v Maďarsku. Zaoberal sa aj zbieraním ľudovej hudby: r. 1900 vydal bohatú zbierku ľudových piesní F. santofského Piliši zo svojej rodnej obce. Bol spoluzakladateľom a šéfredaktorom zaniknutého Literárneho a kultúrno-spoločenského štvrťročníka SME, z ktorého vyšlo spolu 15 čísel medzi rokmi 1988-1992. Doteraz vydal spolu 9 samostatných publikácií, z toho 7 zbierok z beletrie a ďalšie 4 jeho literárne rukopisy čakajú na vydanie už viac desaťročí. Básnik a prekladateľ patriaci do predvoja slovenskej literatúry v Maďarsku je spoluautorom antológií vydaných vo vydavateľstve Tankönyvkiadó v Budapešti *Výhonky* (1978), *Fialôčka, fiala* (1980) a *Chodníky* (1984), respektíve autorom samostatných zbierok *Polyfónia I* (Tankönyvkiadó, 1981), *Polyfónia II* (Tankönyvkiadó, 1986) a *Plamene jazyka* (Slovenský spisovateľ, Bratislava 1986), *Ohnivá kytica* (ZSSUM, Budapešť 1991), *Okrídľovanie kosou* (SOS, NTK, BP 1995), *Aforizmy*. Publikácia SOS. (VE, NTK, BP 1977), *Rozdúchať stlmený plameň*. Sonety. Publikácia CSS a ZSSUM. (V. Croatica, BP 2003). *Polyfónia II* disponuje podobnou štruktúrou a misijnou funkciou ako jeho prvá knižka, v ktorej harmonicky zaznievajú štyri rôzne, ale rovnocenné hlasy (slovenské a maďarské pôvodné básne, respektíve preklady zo slovenskej a maďarskej poézie).

Minifutbalový turnaj „starých pánov“ v Mlynkoch

Gólové hody pod Pilišom

„Zelená je tráva, futbal to je hra...“ - a veru nie hocikák! Niet miesta na Zemi, kde by ju nehrali a dokáže zmobilizovať doslova milióny ľudí. Prvý septembrový víkend to v Mlynkoch síce neboli až také masy, ale predstava naháňania guľatého predmetu vyrobeného z kože prilákala početné delegácie z obcí Blatné (Slovensko), Rakvice (Morava) a Hořice (Česko).

Štvrtý ročník minifutbalového turnaja „starých pánov“ družobných obcí, ktorý začal písať svoju históriu v Blatnom a teraz prvýkrát zavítal pod Piliš, otvorili úvodnými príhovormi predsedníčka Slovenskej samosprávy v Mlynkoch Marta Demjénová a bývalý starosta obce, zástupca predsedníčky slovenskej samosprávy, predseda Združenia a regionálneho kultúrneho

strediska pilišských Slovákov a hlavný organizátor podujatia Jozef Havelka.

Ešte doobeda sa potom uskutočnili kvalifikačné zápasy, ktoré sa hrali na polovici ihriska 2x25 minút s piatimi hráčmi a brankárom. Zrodilo sa v nich česko-slovenské víťazstvo:

Blatné si poradili s Rakvicami 5:2, kým domácich Mlynčanov po prehre 2:6 posunulo do zápasu o tretie miesto mužstvo Hoříc. Po obednej prestávke, v ktorej sa všetci hráči mohli občerstviť gulášovou polievkou alebo pečenou klobásou s horčicou a chlebom - o tom tekutom ani nehovoriac -, nasledovali zápasy

o umiestnenie. Domáci si nepripustili hanbu a víťazstvom 4:1 nad moravskými hosťami si vybojovali aspoň imaginárne bronzové medaily. Súboj medzi dvoma neporazenými tímami potom priniesol ozajstnú drámu - po bezgólovom prvom polčase si Slováci vypracovali sľubný dvojgólový náskok, ktorý sa však húževnatým Čechom podarilo v posledných minútach vymazať. Emócie nenechali nečinne postávať na kraji ihriska ani Jozefa Havelku, ktorý sa aktívne zapojil do konzultácie s rozhodcom a vysvetlil hráčom oboch mužstiev ďalší postup - nasledovalo po päť pokutových kopov. Z úspechu a celkového triumfu na turnaji sa napokon mohli radosť Hořičania.

Napriek tomu, že prvé miesto mohlo pripadnúť iba jednému z mužstiev, všetci účastníci sa mohli cítiť víťazmi, veď dobre si zašportovali, čestne bojovali a príjemne sa zabavili nielen počas zápasov, ale aj na večernom spoločenskom posedení s večerou. Bodku na záver podujatia položil v nedeľu slovenskou

bohoslužbou pán farár Jozef Slamka, ktorý pricestoval s delegáciou z Blatného.

Text: Zlatko Papuček (luno)

Foto: Imrich Fuhl

<http://hu.fotoalbum.eu/fuhl/a640275>